

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr Andrzej ZOLL

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

Warszawa, dnia 25 lutego 2003 r.

35963

RPO-425275-XV/02/TG

Pan
Prof. dr hab. Jerzy HAUSNER
Minister
Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej

Szanowny Panie Ministrze,

W polskim systemie prawnym zasady zatrudniania cudzoziemców uzależnione są od posiadanego statusu pobytu w Polsce. Cudzoziemcy, którzy uzyskali zezwolenie na osiedlenie się oraz cudzoziemcy posiadający status uchodźcy, traktowani są w sprawach zatrudnienia na równi z obywatelami polskimi. Natomiast cudzoziemcy nie posiadający zezwolenia na osiedlenie się lub statusu uchodźcy, stosownie do przepisów art. 50 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (tekst jedn. Dz. U. z 2001 r. nr 6 poz. 56 ze zm.), mogą podjąć pracę po uzyskaniu stosownego zezwolenia, co wymaga poddania się skomplikowanej oraz kosztownej procedurze, zaś rozstrzygnięcie pozostawione jest uznaniu administracyjnemu i uzależnione od sytuacji na lokalnym rynku pracy.

Mimo oczywistych cech odrębnych, tej ogólnej, stosunkowo restrykcyjnej regulacji, podporządkowana jest także specyficzna grupa cudzoziemców, współmałżonków obywateli polskich. Rodzi to uzasadnioną wątpliwość, czy rozwiązanie powyższe nie dyskryminuje polsko -cudzoziemskich rodzin na tle innych rodzin w Polsce.

Zważyć należy, że art. 71 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zobowiązuje Państwo do uwzględniania dobra rodziny w swej polityce społecznej i gospodarczej. Zobowiązanie takie wynika także z art. 23 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych z dnia 19 grudnia 1966 r., ratyfikowanego przez Polskę w marcu 1977 r (Dz. U. z 1977 r. nr 38 poz. 167), zaś stosownie do art. 8 Konwencji o

Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 listopada 1950 r. ratyfikowanej przez Polskę w grudniu 1992 r (Dz. U. z 1993 r. nr 61 poz. 284), ingerencja władzy publicznej w prawo jednostki do poszanowania jej życia rodzinnego dopuszczalna jest jedynie w przypadkach przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób. Równocześnie, mocą art. 65 ust. 5 Konstytucji RP, władze publiczne zobowiązane są do prowadzenia polityki zmierzającej do pełnego zatrudnienia i zwalczania bezrobocia.

W odniesieniu do praw cudzoziemskich współmałżonków obywateli polskich, na gruncie przepisów prawa dotyczących zatrudnienia dochodzi więc do kolizji konstytucyjnie chronionych wartości - z jednej strony, interesu i dobra rodziny, zaś z drugiej, ochrony rynku pracy. Wydaje się jednakże, iż ze względu na stosunkowo małą liczebność grupy cudzoziemców, których problem dotyczy, niewielkie jest potencjalne zagrożenie destabilizacją rynku pracy, w przypadku nie limitowanego prawa tych cudzoziemców do zatrudnienia. Natomiast utrzymywanie dotychczasowego stanu prawnego, zdaje się drastycznie godzić w dobro i interes ekonomiczny rodzin polsko - cudzoziemskich oraz poczucie wartości cudzoziemskich współmałżonków obywateli polskich jako pełnoprawnych członków tych rodzin. Skłania to do wniosku, że przedmiotowa norma art. 50 ust. 1 i 2 ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, pozostaje w sprzeczności z zasadą proporcjonalności, jaka winna być pod uwagę przy rozstrzygnięciu kolizji zachodzących pomiędzy konstytucyjnie chronionymi dobrami, prawami i wolnościami.

Niezależnie od powyższego podnieść należy, że zmieniony mocą art. 1 pkt 10 ustawy z dnia 26 kwietnia 2002 r. o zmianie ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. nr 74 poz. 675) art. 50 ust 1 ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, rozszerza z dniem uzyskania przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej zakres podmiotów wyłączonych z obowiązku uzyskania zezwolenia na podjęcie pracy, m. in. o rodziny cudzoziemców posiadających obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej innego niż Rzeczpospolita Polska, przebywających w Polsce na podstawie różnych tytułów. Stworzy to sytuację, że rodzina obywatela polskiego, którego członkowie są cudzoziemcami, znajdzie się w gorszej sytuacji prawnej niż rodzina przebywającego w Polsce cudzoziemca będącego obywatelem jednego z państw Unii Europejskiej. Regulacja tej dziedziny stosunków społecznych, dokonana więc została w sposób fragmentaryczny i budzi wątpliwości natury konstytucyjnej. Jest oczywiste, że Ustawodawcy przysługuje bardzo szeroka swoboda w ocenie, jakie materie unormować w drodze stanowionych przez siebie ustaw. Jednakże regulacja wybranej materii musi być dokonana z uwzględnieniem wymogów konstytucyjnych. Jednym z tych wymogów jest poszanowanie zasady równości, oznaczające obowiązek stosowania rozwiązań nie

dyskryminujących poszczególnych grup adresatów, pozostających w identycznej sytuacji (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 października 2001 r., sygn. SK 22/01, OTK z 2001 r. nr 7 poz. 45). Tak więc, o ile ze względu na potrzebę harmonizacji prawa polskiego z prawem europejskim, określone prawa przyznane zostały rodzinom cudzoziemców będących obywatelami jednego z państw Unii Europejskiej, to nie zastosowanie tych praw do cudzoziemskich członków rodzin obywateli polskich z momentem uzyskania przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej, nosi wyraźne cechy dyskryminacji.

W związku z powyższym, na podstawie art. 16 ust 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jedn. Dz. U. z 2001 r. nr 14 poz.147) zwracam się do Pana Ministra o podjęcie niezbędnych działań, zmierzających do zmiany powołanego art. 50 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, w przedmiocie zwolnienia cudzoziemskich współmałżonków obywateli polskich z obowiązku posiadania zezwolenia na podjęcie pracy.

Będę wielce zobowiązany za informację o stanowisku Pana Ministra w opisanej sprawie.

Z wyrazami szacunku

/-/